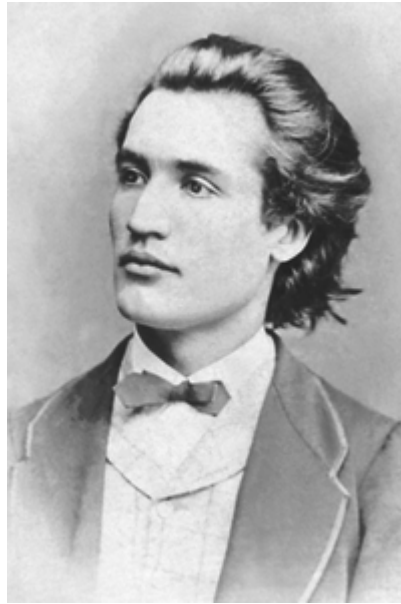

המשורר מיחאי אמינסקו- "שייקספיר" הרומני

רקע אמינסקו נולד ב-15 בינואר 1850, באיפוטשט (Ipotesti) שבמחוז בוטושאן (Botoșani), **מולדובה**, **רומניה**, כילד השביעי מתוך 11 במשפחת אמינוביץ'. את ילדותו בילה בבוטושאן ובאיפוטשט בבית הוריו. מ-1858 ועד 1866 למד בבית הספר **בצ'רנוביץ** (Cernăuți) וסיים חמישי מבין 82 תלמידים. אחר כך למד שנתיים ב**גימנסיה** Gymnasyum Ober.

מאוקטובר 1869 עד 1872 הוא למד בווינה, אמינסקו נחשב כ**שומע חופשי** בולט בפקולטה ל**פילוסופיה ומשפטים**. אמינסקו הושפע מה**פילוסוף שופנהאואר** ומהמשורר **היינריך היינה**. הוא היה מעורב בחיים הסטודנטיאליים והתיידד עם הסופר הרומני **יואן סלביצ'י** (Ioan Slavici), ולמד להכיר את וינה בעזרת ורוניקה מיקלה (Micle Veronica). הוא החל לתרום ל"שיחות ספרותיות" (Convorbiri literare) ביטאונה של התנועה ז'ונימאה (Junimea נעורים). מנהיגי תנועת תרבות זו: פטר פ. קארפ, ואסילה פוגור, תאודור רוסי, יעקוב נגרוצי ו**טיטו מאיורסקו** השפיעו פוליטית ותרבותית על אמינסקו עד סוף חייו.

ב-1870 כתב אמינסקו שלושה מאמרים תחת הכינוי וארו (Varro) ב-Federațiunea ב-**פסט** שנושאים מעמדם של הרומנים ומיעוטים אחרים ב**אימפריה האוסטרו הונגרית**. הוא הצטרף כעיתונאי לעיתון אלבינה (Albina) ב**פסט**. מ-1872 ועד 1874 הוא המשיך את לימודיו ב**ברלין**.

מ-1874 ועד 1877 עבד אמינסקו כמנהל של הספרייה המרכזית ביאשי, כמורה מחליף, כמפקח על בתי הספר במחוזות של יאשי וואסלוי (Vaslui) וכעורך העיתון "קוריירול דה יאשי" (Curierul de Iași השליח של יאשי). הוא המשיך לפרסם ב"שיחות ספרותיות". הוא התחבר עם **יון קראנגה** (Ion Creangă), מספר עממי, אותו שכנע להיות סופר וצייר אותן למועדון הספרות ז'ונימאה. ב-1877 הוא השתקע בבוקורשט ועד 1883 היה העורך הראשון ואחר כך (1880) העורך הראשי של העיתון "טימפול" (Timpul הזמן), ביטאונה של המפלגה השמרנית. בתקופה זו הוא כתב את מרבית שיריו הידועים: "איגרות", "כוכב השחר" ועוד. עם זאת, עבודתו המאומצת הזיקה לבריאותו.

ביוני 1883 חלה אנוש ואושפז בבית החולים של ד"ר שוטו. בדצמבר 1883 הופיע ספרו Poezii ובו מבחר משיריו בלווי הקדמה מאת טיטו מאיורסקו (Titu Maiorescu).

בשנותיו האחרונות סבל אמינסקו מ**הפרעה דו-קוטבית** (פסיכוזה של מאניה דפרסיה). ב-1883 בהיותו ברומניה אובחן כחולה ב**עגבת** וג'ורג' קאלינסקו כתב בביוגרפיה של המשורר כי היה חולה במחלה מגיל 20. עם זאת, אבחון נוסף שנעשה בווינה גם כן ב-1883 מזכיר את הדיכאון שסבל ממנו אך לא את העגבת. ב-1884 הוא חזר לרומניה ונראה בריא באופן כללי. החל ב-1886 החל לקבל מעט זריקות של **כספית** שבאותה התקופה היה הטיפול השגרתי ב**עגבת**.

את השנתיים האחרונות לחייו עשה אמינסקו **בבית חולים לחולי רוח**. אמינסקו מת בבית החולים ב-15 ביוני 1889. הניתוח לאחר המוות שנערך לו היה רשלני ולכן סיבת מותו המדויקת כנראה שלא תיוודע לעולם. אמינסקו קבור בבוקורשט בבית הקברות בלו (Bellu). יש השערות שחולה נפש אחר הרג אותו.

ניקולה יורגה, ה**היסטוריון** הרומני מחשיב את אמינסקו כאבי השפה הרומנית המודרנית. ברומניה נחשב אמינסקו, פה אחד, כנציג הגדול ביותר של השירה הרומנית. שירתו מקיפה מגוון נושאים גדול, מטבע ואהבה ועד להיסטוריה ולפרשנות חברתית, וחדשה את פני השפה הרומנית. שירתו המאוחרת מזכירה בערגה את שנותיו כצעיר חסר דאגות, לעומת אכזבתו מן המציאות בהווה. עבודתו של אמינסקו תורגמה למעל 60 שפות (כולל **עברית**).

בדעותיו הפוליטיות היה שמרן ולאומן קיצוני כרוב חבריו לחוג הספרותי. הוא מביע בכתביו שנאה לזרים ובמיוחד ל**יהודים**. לעתים התבטאה שנאה זו גם בשירתו "המחבב את הזרים יאכלוֹנָא כלבים את ליבו". ב**מאמר** על מקורותיו של הארגון ה**פשיסטי** הרומני **משמר הברזל** מובאים דעותיו של אמינסקו כי רומניה של סוף **המאה ה-19** נשלטת על ידי "מוסדות **צרפתיים**, עסקים יהודים ותעשייה **אוסטרית**". אמינסקו טען כי ה**סוציאליזם** הוא "צעצוע מופשט מתוצרת זרה", וכי ה**ליברליזם** "הפך את רומניה לביצה שלתוכה נשפך הביוב החברתי של המערב והמזרח". אמינסקו הביע את הערצה לימיו של ה**פאודליזם** הרומני שלדבריו הייתה מערכת של "החופש הגדול ביותר, של ביזור, של אוטונומיה קהילתית, ושל עצמאות המעמדות. אנשים לא היו שווים ובשל סיבה זו ממש הם היו חופשיים".

אמינסקו האשים את **יהדות רומניה** בבעיותיה של האומה הרומנית. הוא טען שהיהודים, להבדיל ממיעוטים אחרים, אינם מתערים בעם הרומני, לא מדברים את שפתו ולא מתחתנים מחוץ לעדתם. טענותיו היו מופנות כלפי היהודים ה**אשכנזים** בעוד שכלפי עדת היהודים ה**ספרדים** ברומניה היה לו יחס חיובי וכמה פעמים הביע את הערכתו אליהם. כתביו, שהכילו גוון **אנטישמי** חריף האופייני ללאומנים הרומנים של התקופה, צונזרו במשך שנים ברומניה, אם כי כפי שמספר ד"ר לורנס ויינבאום, מנהל למחקר של מכון **הקונגרס היהודי העולמי** במאמרו **מסע בעקבות עלילת השואה ברומניה** כי בתקופת **ניקולאה צ'אושסקו** הופיעו בגלוי "טקסטים אנטישמיים בתקשורת הרומנית. לתדהמתה של הקהילה היהודית הרומנית המידלדלת, נכללו כתביו האנטישמיים של מיחאי אמינסקו במהדורה מחודשת של כתביו הנבחרים של הסופר הלאומי".

כמשורר לאומי נערץ קרויים כיום על שמו רחובות בערים רבות ברומניה. כמו כן נהוג לחלק ברומניה פרס על שמו לשירה רומנית. צחוק הגורל הוא שהזוכה בפרס מיחאי אמינסקו לשירה רומנית לשנת 1998 היה יהודי - המשורר הישראלי הכותב בשפה הרומנית **שאול כרמל**.

אמינסקו היה משורר רומני מסורתי ששאב את השראתו מהספרות הרומנית שקדמה לו ומרוח השפה המדוברת בפי העם, שהכיר כה טוב במהלך שיטוטיו ברחבי רומניה. למרות שאמינסקו כתב במשקל קדום והזכיר בשירתו את ה**פניקס** ואת **ארטמיס** זה לא היה מאמץ מודע כלפי הקלסיקה, כפי שעשו המשוררים הרומנטיים. שיריו הבוגרים מצטיינים בליריקה. הנוף המועדף עליו הוא היער, אך לא כאידיליאה, אלא כמעבר קוסמי בעולם הכוכבים. הטבע אצלו מואנש, לוחש, גונח, המים בוכים, המעינות רועדים מעל חלוקי הנחל. קסם החריזה מושג לעתים באמצעות חזרה על מילים וההרמוניה, או ההרמוניה הנפלאה נשארת באוזן גם לאחר שהתוכן כבר נשכח.

למרות ששורשיו ב**פולקלור** הרומני, יש על אמינסקו השפעה של השירה הלירית הגרמנית והדבר מורגש ב"כוכב השחר" שמזכיר את הפואמה Teilung der Welt של **פרידריך שילר** וגם את Hyperion של **פרידריך הלדרלין**. הפסימיות המובאת ב"איגרות" שואבת את השראתה מיצירתו של **שופנהאואר** "העולם כרצון והצגה".

שירתו של אמינסקו היא שירה טבעית הנובעת ממנו ללא מאמץ נראה לעין, כמו פכפוך מעיינות צלולים, כמו זמרת ציפורים באווירה קסומה של ערבים שקטים. אמינסקו דיבר שירה והשירה דיברה דרכו.

אמינסקו הציג דילמה למשטר הקומוניסטי, גדולתו הייתה ידועה מדי ואי אפשר היה לשכח אותו, אך דעותיו היו לצנינים בעיניהם. הפתרון שמצאו התבטא בהעלמת חלק מיצירותיו וצינזור חלקים מתוך יצירות שלא ניתן היה להסתיר. בנוסף לכך המציאו לו הקומוניסטים ביוגרפיה חדשה שתיארה נער עני, רועה חזירים, בעל כישרון מן הטבע. היעלמות הקומוניזם מרומניה איפשרה החזרת הביוגרפיה האמיתית של אמינסקו.

רכילויות פיקנטיות למשורר היו כמה אוהבות, המפורמת ביניהן היא וורוניקה מיקלה, אשתו של פרופסור שטפן מיקלה. אמנסקו פגש אותה בוינה ב-1872, שם שימש אמניסקו כנספח תרבות של רומניה. האהבה הזו היתה בלתי אפשרית אך נתנה לאמינסקו השראה לכתובת שירי אהבה יפים מאוד (ICLUL VERONIAN = מעגל ווארוניאן) חודשים אחדים לאחר מותו של המשורר (1889) התאבדה ווארוניקה ב"יער הכסוף" מקום בו פרחו אהבתם ליד מנזר וורטאק היפהפה שבאיזור מולדובה.

חלק מיצירותיו שתורגמו לעברית

- **שירים** בתרגום מרומנית של יהושע טן-פי מו"ל: ירושלים אחיאסף, (תשי"ד).
- **מבחר שירים** בתרגום מרומנית של אהובה בת חנה הופיע בשנת 1990 במחברות לספרות. בספר מובא התרגום מול הנוסח ברומנית.

ביבליוגרפיה

- * **ההיסטוריה של הספרות הרומנית מראשיתה ועד היום** - **אלכסנדרו פירו**, הוצאת UNIVERS, בוקורשט, 1981 (תרגום לעברית – אנונימי)
- * **וויקיפדיה באינטרנט**

